

22 Temmuz 1931 tarih ve 1873 numaralı kanuna müzeyyel 1/186 numaralı kanun lâiyhası ve Adliye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı 6/4183

2 - XII - 1931

B. M. M. Yüksek Reisliğine

22 Temmuz 1931 tarih ve 1873 numaralı kanuna zeylen Adliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1-XII-931 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Memleket iktisadiyatını korumak ve milli paranın istikrarını muhafaza etmek için 1873 numaralı kanunun ikinci maddesine istinaden hükümetçe neşir ve ilân olunan kararname ahkâmı ve memleketin iktisadî ve içtimâî icapları dairesinde bundan böyle alınacak tedbirleri şahsî menfaatlarına alet ittilhaz ederek gayri meşru kazançlar teminine matuf hareketlere cüret edecek olanların cezaî müeyyedeler ile karşılaşmasındaki zaruret izahtan müstağnidir.

Gerçi ceza kanunumuz, tabii hallerde bu gibi hareketlere tevessül edenleri tecziye eden bazı ahkâmı ihtiva etmekte isede normal zamanların icaplarına göre konmuş olan bu hükümler, fevkalâde vaziyet dolayısıyla alınan bu günkü acele tedbirlerin ihdas ettiği hallerden gayri meşru şekilde istifade meyillerini gösterenler hakkında derhal tatbiki lâzım gelen müeyyedeleri mul-tevi bulunmamaktadır.

Bu itibarla şiddeti gittikçe artan iktisadî buhran ve bu buhranın doğurduğu neticeler karşısında vaziyetin fevkalâdeliği ve iktisadiyatı korumak sisteminin esas ve gayeleri ile hema-henk yeni bir hükmü cezainin tesisine ihtiyaç hasıl olmuş ve merbut lâiyhai kanuniye bu maksatla tanzim kılınmıştır.

Lâyiha hem ithali tahdit edilen eşya üzerinde vukuu mümkün ihtikâra hem de ithalât eşyasına mevzu tahdidattan istifade ederek dahilinde istihsal olunan eşya fiatlarının yükseltilmesine mani olabilmek için memleket hariç veya dahilinde fiatların yükselmesini icap ettirecek bir sebep yokken toptan veya perakende eşya fiatlarına vaki olacak zammı ihtikâr addetmiş ve bu ihtikârı sırf kararname veya bu kararnameye müsteniden alınacak tedbirlerle takyit etmek muvafık olamayacağından mezkûr tedbirleri istismar maksadile yapılan bütün zamlara teşmil eylemiştir. Bu nevi hareketlere karşı lâzım gelen tesirin husulü bu davaların süratle neticelenmesine bağlı olduğu için ihtikâr davalarının sulh mahkemelerinde rüyet edilmesi esası kabul olunmuştur.

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Karar № 12
Esas № 1/186

17-XII-1931

Yüksek Reisliğe

1873 numaralı kanuna zeylolarak tanzim edilen kanun lâyihası Başvekâletin 2-XII-1931 tarih ve 6/4183 numaralı tezkeresile Adliye encümenine havale edilmekle Adliye ve İktisat vekilleri huzurile müzakere ve tetkik olundu:

Esbabı mucibe lâyihasile encümende hazır bulunan Adliye ve İktisat vekilleri Beyefendilerin izahatından geçen sene kabul ve neşrolunan 1873 numaralı kanun memleket iktisadiyatını korumak için bazı eşyanın ithalini izne tabi tutmak veya tahdit veyahut büsbütün menetmeğe Hükûmeti salâhiyettar kıldığına göre buna istinaden alınacak tedbirleri istismar ederek meşru olmıyan kazanç temininin bir suç addedilmesi ve ceza tehdidi altına alınması esas itibarile muvafık görülmüştür.

Her ne kadar T. Ceza kanununda eşya fiyatlarını artırmak ve düşürmek ve zarurî havayıçten olan bazı mevadda ihtikâr yapmak suç sayılarak cezalar konmuşsa da bu hükümlerden bir kısmının umumî pazar yerlerinde ve borsalarda hile ve fesat karıştırmak ve diğer hususlarda da zarurî ihtiyaçtan olan maddelere hasredilmiş bulunmasından bu kanunî unsurlara göre 1873 numaralı kanunla Hükûmetin salâhiyetli olduğu iktisadiyatı koruma tedbirlerine teşmil ve tatbiki caiz olamayacağından ayrıca cezaî müeyyedeleri havi bulunan bu lâyihanın tanzimine ihtiyaç bulunduğuna encümence kanaat hasıl olarak lâyiha kabule şayan görülmüştür.

Lâyihanın birinci maddesi encümence bazı değişikliklerle yeniden tanzim edilmiştir. Bu madde hükmünce cezai müstelzim olacak hareket Hükûmetin bazı eşyanın ithalini izne bağlamasını veya tahdit veyahut menetmesini istismar ederek bu kabil eşyanın cari olan fiyatlarına toptan veya perakende olsun zam yapmaktır. Cari fiyatın ne olabileceği hakkında yapılan münakaşa ve müzakerede bunun satılan yerlerin mevkiin ehemmiyeti ve fazla müstalidem kullanmak gibi sebeplerle teamül icabı olarak eşya fiyatlarında husule gelecek bazı farkların suç mevzuundan tabiatile hariç kalacağından ve bu hususların hâkimlerce takdiri kabil olduğu cihetle istismar kasdından ileri gelmiş zamların bu kanuna göre suç sayılması ve icabında encümence ilâve olunan fıkrada tasrih edildiği üzere mahkemelerin borsa ve ticaret odalarından ve bulunmıyan yerlerde belediye meclislerinden malûmat alınarak fiatın tesbiti temin edilmiştir.

Bu maddedeki hapis cezası cürüm ile ceza arasında tahakkuku zarurî olan madelete uygun olmak için tenzil ve para cezası da temin edilen istifadenin beş mislinden aşağı olmaması suretinde tadil olunmuştur.

İkinci madde takip usulünü göstermektedir. Bu suçların muhakemesi sulh mahkemelerine verildiğine göre halkın doğrudan doğruya dava ikame etmeleri muvafık görülemediğinden ihbar ve şikâyet üzerine Cümhuriyet müddei umumileri tarafından takibat yapılması madde de yazılmış ve böyle ihbar ve şikâyette müddei umuminin takipteki umumî hükümler dairesinde mevcut olan takdir hakkı mahfuz bırakılmıştır. Şu kadar ki maddenin ikinci fıkrasında yazılı makam ve memuriyetlerin talebile müddei umumilerin takibe mecbur olmaları bu talebin delil ve esaslara müstenit olacağı tabii bulunmasına binaen hal ve maslahata muvafık görülmüştür.

Üçüncü madde İktisat vekili Beyin encümende vuku bulan teklifile kabul ve tertip olunmuştur. Bu madde takip olunacak suçun sübutuna medar olacak delilin ihzarı mahiyetinde olduğundan encümen muvafık bulmuştur.

Dördüncü maddede sulh mahkemelerine verilen bu davaların rüyetinde esas itibarile matlup olan sürate mani olmamak üzere ceza muhakemeleri usulü kanununun 225 inci maddesi hükmünün cari olacağı kaydedilmiştir.

Altıncı madde asıl kanunun dördüncü maddesi ile tenazuru temin için İcra Vekilleri Heyeti

bu kanunun hükmünü icraya memur olması suretinde tebdil edilmiştir.

Lâyihamın yapılan tadilâtla kabulüne encümenimizce ittifakla karar verilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarına arz olunur.

Ad. En. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Manisa	Kocaeli	Yozgat	Antalya	Erzincan	Kocaeli	Kayseri	Kayseri
Mustafa Fevzi	Salâhattin	A. Hamdi	Numan	Abdülhak	Ragıp	Reşit	S. Azmi

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

22 temmuz 1931 tarih ve 1873 numaralı kanuna zeyildir

MADDE 1 — Memleket dahil ve haricinde toptan fiatın tereffüünü icap ettirecek bir sebep yokken 1873 numaralı kanunun ikinci maddesinin verdiği salâhiyete binaen Hükümetçe ittihaz edilen tedabiri istismar suretile eşyanın cari toptan ve perakende fiatlarına zam yapanlar üç aydan üç seneye kadar hapis cezası ve yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasile mahkûm olurlar.

MADDE 2 — Birinci maddede beyan olunan suça ait davalar gerek resen ve gerek İktisat vekâletinin Ticaret veya İktisat müdürleri veya müfettişlerinin ve bunların bulunmadığı yerlerde en büyük mülkiye memurlarının talebile cümhuriyet müddei umumileri tarafından takip olunur. Bu türlü talepler vukuunda cümhuriyet müddei umumilerinin suçu takip etmeleri mecburidir. Bu davalar sulh hâkimleri tarafından diğer davalara tercihan ve müstacelen görülür.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ADLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

22 temmuz 1931 tarih ve 1873 numaralı kanuna müzeyyel kanun

MADDE 1 — İkinci madde mucibince Hükümetin haiz olduğu salâhiyeti istimal etmesini istismar ile eşyanın cari toptan veya perakende fiatlarına zam yapanlar bir aydan bir seneye kadar hapis ve on bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Şu kadar ki para cezası yapılan zamdan temin edilen kârın beş mislinden aşığı olamaz.

MADDE 2 — Bu suça ait davalar gerek resen ve gerek ihbar ve şikâyet üzerine cümhuriyet müddei umumileri tarafından takip olunur,

İktisat vekâletinin ticaret veya iktisat müdür ve yahut müfettişlerinin ve bunların bulunmadığı yerlerde en büyük mülkiye memurlarının talebile hazırlık tahkikatı yapılmaksızın cümhuriyet müddei umumileri bu gibi davaları takibe mecburdur.

MADDE 3 — Beş yüz kuruştan yukarı alış ve verişlerde alıcı isterse, satıcı fatura vermeğe mecburdur. Vermekten imtina edenlere beş liradan on liraya kadar hafif para cezası hükmolunur.

MADDE 4 — Bu davalar sulh mahkemeleri tarafından diğer işlere tercihan ve müstacelen görülür. Duruşma hususunda ceza muhakemeleri usulü kanununun 225 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükümlerini
icraya Adliye vekili memurdur.

1-XII-1931

Bş. V. Ad. V. M. M. V.
İsmet Vusuf Kemal Zekâi

Da. V. Ha. V. Ma. V.
Dr. T. Rüştü M. Abdülhalik

Mf. V. Na. V. İ. V.
Esat Hilmi M. Şeref

S. İ. M. V.
D. Refik

MADDE 6 — Bu kanunuu hükmünü icraya
İcra Vekilleri Heyeti memurdur.